

Hunya Lajos, a nagy tanító (1891-1967)

Szorgalmas, gazdálkodó családba született, ahol tizenegy gyermek, - 9 leány és két fiú, - jelentette a gyermekáldást. A sorban Ő volt az utolsó. Elemi iskoláit szülőfalujában Endrődön folytatta. 14 évesen Egerbe az Érseki Róm. Kat. Tanítóképzőbe került, ott szerzett oklevelet. 1912-ben a katonai szolgálatot a Magyar Királyi Nagyváradi 4. Honvéd Gyalogezrednél töltötte le. Leszerelése után még el sem kezdhette a tanítóskodást, kitört a világháború. Hamarosan az orosz frontra került, az Északkeleti Kárpátokba. Ádáz harcokat folytatott a Dukla-hágó déli részén. Mezőlaborc térségében több földijével esett fogságba, a híres endrődi primás Farkasinszki Imre, a gazdálkodó Kovács Illés, Soczó Lajos, Hunya Ince és a két cigány Fardi Bíró István és Malcsi társaságában. A foglyokat hol gyalog, hol szekéren, majd a transzszibériai vasúton szállították kelet felé. Raboskodtak többek között Jekaterinburgban, az utolsó cári család kivégzésének városában is. Az "endrődi különítmény" a muzsikus Farkasinszki révén sokáig együtt maradhatott. Később a táborokban zenekaruk, és színjátszó csoportjuk is volt. Azután a fehérek foglyaikkal a vörösök elől menekülve távol keletre futottak. Így került a kis magyar csapat Omszk, Tomszk táborait megjárva Pjescsánszka Pervaja- Rjecska lágereibe. Ez már távol-keleti település volt, ahol már az oroszok helyett japánok vigyázták őket. A bátrabbak Kovács Illés vezetésével átszöktek Kínába s évekig tartó kalandos utazás után érkeztek haza. Akik ottmaradtak, később Vladivosztokban éltek a hadifogság keserves napjait. Éhínség, tífusz tizedelte soraikat. Odahaza rokonai, és hűséges menyasszonya Kovács Erzsike is, hiába várta, nem jött hír.

Évekkel a háború után 1920 őszén hajóval indult meg a sok ezer fogoly hazaszállítása, Ázsia megkerülésével, a Szuezi csatornán, a Földközi tengeren át értek Triesztbe. 1921. januárjában értek magyar földre. Lajos, szüleit már csak a temető sírjában találhatta meg. Testvérei is kirepültek a családi fészekből.

Rövid időt Gyulán az árvák nevelőintézetében töltött, követte Kovács Mátyás kollégáját, akit Endrődön tanítóvá választottak.

1922-ben feleségül vette Kovács Erzsébetet, aki a fogság hosszú évei alatt is híven várt rá, és aki 1967-ig áldozatos, hűséges társa volt. (Együtt pihennek a Központi temető keleti bejáratának közelében a fő út déli oldalán.)

Pár év múlva a község szegény felében lévő iskolához került s nyugdíjazásáig folytatta áldásos, oktató-nevelő munkáját. Tanítványai jórészt kubikosok, napszámosok, cselédek és a cigányváros szegény családjaiból toborzódtak. Szinte minden évben 100 körül volt a 3-4 osztályból összevont tanulócsoport. Tavasztól őszig sok tanítványa "szolgált". A tanyai gazdák cselédei, és kanászai voltak.

Hihetetlen energiával igyekezett pótolni elmaradásukat. Az olvasás, írás, számolás volt vesszőparipája. Minden percet totálisan kihasználta. A gyerekek a tanítás kezdete előtt kórusban mondták a szorzó és osztótáblát, a hittant, a verset. Csoportosan olvastak, a helyesírás szabályait ismételték, Nagy-Magyarország hegy- és vízrajzi, politikai térképével ismerkedtek. A "mester" által összeállított Endrőd történetét tanulták nagy szorgalommal.

Kemény, de igazságos ember volt. Nem engedett lazálást. Természetszerető volt. Megtanította még a permetező szereket is (Aloma, Enda, Sulfarol, Jutok, Dohánykivonatok, Bordóilé). A szemzés és az ojtás fajtáit nem csupán nézték, hanem a falon lévő minták alapján próbálgatták az özláboltást, angol és sima párosítást, a héj alá oltást...

Sok szegény tanítványát juttattatta karácsony táján cipő, ruhasegélyhez, sok gyerekeknek biztosított "ingyen tejet".

Szeretett kertészkedni. Ha megtehetette, ráérő idejében a "Lógerben" lévő kertjében munkálkodott. Gyümölcsfákkal, konyhakerti növényekkel bajlódott, baromfit, galambot tartott, sertést hizlalt, mint más falusi ember. Fáradhatatlan apostola volt az öntözéses gazdálkodásnak.

A méhészetet igyekezett a felnőtt lakossággal megkedveltetni. A Gazdakör felügyelő-bizottságának tagja volt. Az iskolában rend, csend, tisztaság, szorgalom volt a követelmény! Nem bírta elviselni a hazugságot, a gyávaságot. 1932-ben megalakult Gazdasági Népiskola (ismétlő) szervezője és vezetője lett.

Három gyermekük volt. Az első kicsi korában meghalt. Tibor Hunyán tanított nyugdíjazásáig. Alajos Endrődön és Gyomán tanítóként tevékenykedett több mint negyven évig. Mindketten az orosz fogságot is megjárták, a II. világháború után.

1951-ben Hunya Lajost az akkori községvezetés azonnali hatállyal elbocsátotta, mint "egyházi" tanítót. Sok utánjárással tudta csak kiharcolni nyugdíját.

E sorok írója, személy szerint, sokat köszönhet tanítóskodásának. Megtanított tanulni, figyelni, értelmesen beszélni, s hogy feletteseinket tisztelni, megbecsülni kötelességünk. Neki köszönhetem, hogy Endrőd múltjának kutatója, feltárója, gyűjtője lettem. Aki a katonáskodás, fogság, a szabadulás történetét bővebben szeretné megismeri, ajánlom kéziratos könyvem, megtalálható az endrődi könyvtárban címe: "Az endrődi primás", Farkasinszki Imre élettörténete.

Szüleim sírjához igyekezve, sírja mellett visz el az utam. Ha egy szál virág nem kerül sírjára, megemelem kalapom azért a sok jóért, ami tőle kaptam.

Nyugodjék békében.